

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Elżbieta Karska

SSN Janusz Nyczporuk

w sprawie z protestu A. J.

przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego,

przy udziale Prokuratora Generalnego i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 28 listopada 2023 r.,

wydaje opinię, że zarzut naruszenia art. 85 ustawy o referendum jest niezasadny.

UZASADNIENIE

Pismem z 23 października 2023 r. (data stempla pocztowego) A. J. (dalej: „Skarżący”) wniósł do Sądu Najwyższego protest przeciwko ważności referendum przeprowadzonego 15 października 2023 r.

W uzasadnieniu protestu Skarżący zarzucił popełnienie przestępstwa polegającego na naruszeniu ciszy wyborczej, poprzez powszechną publikację sondaży wyborczych przeprowadzonych w dniu głosowania przed jego zakończeniem. Wskazał, że w szeregu okręgów wyborczych nie zakończono głosowań 15 października 2023 r. do godziny 21:00, kiedy to zarówno w telewizji

publicznej jak i innych telewizjach oraz na licznych portalach internetowych zostały opublikowane wstępne wyniki głosowania na podstawie sondaży przeprowadzonych w dniu głosowania pośród osób wychodzących z lokali wyborczych (tzw. „exit-poll”). Zdaniem Skarżącego, skala zjawiska była masowa. Mając na uwadze powyższe wniósł o unieważnienie referendum.

Prokurator Generalny w swoim stanowisku z dnia 21 listopada 2023 r. wyraził pogląd, że wniesiony protest należy pozostawić bez dalszego biegu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zasady wnoszenia protestów przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego określa ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (tekst jedn. Dz.U. 2020, poz. 851 ze zm., dalej: „u.r.o.”). Zgodnie z art. 33 ust. 1 tej ustawy, przeciwko ważności referendum może być wniesiony protest ze względu na zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów u.r.o. dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum. Wszelkie inne zarzuty stanowią wyjście poza przewidziany ustawą przedmiot protestu, co czyni go niedopuszczalnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2007 r., III SW 30/07, niepublikowane). Zgodnie natomiast z art. 34 ust. 1, protest przeciwko ważności referendum wnosi się do Sądu Najwyższego na piśmie w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyniku referendum przez Państwową Komisję Wyborczą w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Stosownie do art. 34 ust. 2 u.r.o., do warunków i trybu wnoszenia protestu przeciwko ważności referendum stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (tekst jedn. Dz.U. 2022, poz. 1277 ze zm., dalej: „k.wyb.”). Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną lub niespełniającą warunków określonych w art. 241 k.wyb. Zgodnie z art. 242. § 1 k.wyb. Sąd Najwyższy rozpatruje protest w składzie 3 sędziów w postępowaniu nieprocesowym. Warunki pisma procesowego zostały zaś ujęte w art. 125 i nast. k.p.c.

Skarżący w proteście wskazuje na naruszenie ciszy wyborczej, poprzez powszechną publikację sondaży wyborczych przeprowadzonych w dniu głosowania przed jego zakończeniem. Kwestia głosowania po zakończeniu ciszy wyborczej była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. W postanowieniu z 29 lipca 2020 r., sygn. I NSW 353/20, Sąd Najwyższy wskazał, że zgodnie z art. 107 § 1 k.wyb., w dniu głosowania oraz na 24 godziny przed tym dniem prowadzenie agitacji wyborczej, w tym zwoływanie zgromadzeń, organizowanie pochodów i manifestacji, wygłaszanie przemówień oraz rozpowszechnianie materiałów wyborczych jest zabronione. Ponadto art. 115 k.wyb. stanowi, że na 24 godziny przed dniem głosowania aż do zakończenia głosowania zabrania się podawania do publicznej wiadomości wyników przedwyborczych badań (sondaży) opinii publicznej dotyczących przewidywanych zachowań wyborczych i wyników wyborów oraz wyników sondaży wyborczych przeprowadzanych w dniu głosowania. Zakaz ten stosuje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast zgodnie z art. 39 § 4 k.wyb., o godzinie zakończenia głosowania przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie zarządza zakończenie głosowania. Od tej chwili mogą głosować tylko wyborcy, którzy przybyli do lokalu wyborczego przed godziną zakończenia głosowania. Wobec powyższego sytuacja, w której wyborcy przybyli do lokalu wyborczego przed godziną zakończenia głosowania oczekują na oddanie głosu nie oznacza, że głosowanie się nie zakończyło i cisza wyborcza powinna zostać przedłużona. Chociaż w art. 107 k.wyb. mowa o dniu głosowania, a nie zakończeniu głosowania (jak w art. 115 k.wyb.), to jednak przewidziany w nim zakaz kończy się z chwilą zamknięcia lokali wyborczych, a to następuje z momentem zakończenia głosowania.

Zgodnie z powyższym zakończenie głosowania, pomimo, że aktu wyborczego dokonywano po godz. 21.00 nastąpiło właśnie o tej godzinie. PKW nie przedłużyła, bowiem głosowania, co oznacza, że nie zaszły wymagane do tego przez prawo okoliczności (art. 47 § 1 k.wyb.).

Skarżący nie sprecyzował czynu zabronionego, którego znamiona miały zostać zrealizowane, niemniej jednak podniesiony zarzut należy wiązać ze znamionami występku z art. 85 u.r.o. W myśl tego przepisu odpowiedzialności

karnej podlega ten, kto w okresie od zakończenia kampanii referendalnej aż do zakończenia głosowania podaje do wiadomości publicznej wyniki badań (sondaży) opinii publicznej dotyczących przewidywanych zachowań głosujących w referendum i przewidywanych wyników referendum lub wyniki sondaży przeprowadzanych w dniu głosowania. Skoro zakończenie głosowania nastąpiło o godz. 21.00, a publikacja wyników sondażowych nastąpiła po tej godzinie, nie mogło dojść do występkę z art. 85 u.r.o., którego popełnienie byłoby możliwe przed godz. 21.00. Należało zatem wydać opinię o niezasadności wskazanego zarzutu.

Uwzględniając powyższe, stosownie do treści art. 34 ust. 2 u.r.o. w zw. z art. 242 § 2 k.wyb. oraz w zw. z art. 243 § 1 k.wyb. należało orzec jak w sentencji.

[SOP]

[ms]